

ΣΤΕΛΙΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΙΔΗΣ

νυν και αιεί

του Χρίστο Στεργ. Μπελλέ
Προέδρου του Δ.Κ.Π.Π.«ΙΩΝΙΑ»

Στις 14 Σεπτεμβρίου 2001, ο Στέλιος Καζαντζίδης ανοίγει πανιά για το στερνό ταξίδι, το αμετάκλητο, στη γειτονιά των Αγγέλων. Εκεί τον περιμένει για θρόνι, ένα αστέρι ολάκερο. Τούτο το αστέρι, γιομάτο βιωματικά τραγούδια και μουσικές, γράφει πλέον τη δική του ιστορία, κρύβει τα δικά του μυστικά και ντοκουμέντα, απαυγάζει τη δική του αμφιλύκη. Δεν απέχει έτη φωτός, όπως υποστηρίζει η επιστήμη, από τον πλανήτη Γη, αν κάνεις «έτσι δα»... θα το πιάσεις, αφού το «τραγούδι είναι η συντομότερη απόσταση ανάμεσα σε δύο ανθρώπους», καταπώς υποστηρίζει ο Διονύσης Σαββόπουλος.

Κερί τιμής και μνήμης, λοιπόν – τούτο το άρθρο – στον παμμέγιστο λαϊκό βάρδο, με αλογάριαστα «επειδή» και «γιατί»:

Γιατί, όταν ο κόσμος θρηνεί ένα είδωλο, θρηνεί ένα μέρος του μύθου στον οποίο πρωταγωνιστεί ο ίδιος. Κηδεύει ένα κομμάτι της δικής του Ύπαρξης.

Γιατί η μουσική είναι τέχνη με αρχέτυπη προέλευση κι αποτελεί την κινητήρια δύναμη του πολιτισμού. Έκφραση αυτής της μουσικής αποτελεί κι η λαϊκή μουσική, το λαϊκό τραγούδι, αυτό που ονομάζουμε λαϊκό μουσικό πολιτισμό. Στους στυλοβάτες και σκαπανείς αυτού του πολιτισμού, αναμφίβολα, συγκαταλέγεται κι ο «μεγαλειώδης κι αδευτέρωτος» – κατά το Μάνο Λοΐζο – Στέλιος Καζαντζίδης.

Αποτελεί λάθος ασύγγνωστο να απομονώνεις το τραγούδι από τον πολιτισμό και την πνευματικότητα, όπως και να καθορίζεις τα όρια του πνεύματος και του πολιτισμού, αφού το γνήσιο λαϊκό τραγούδι – πριν εκφυλιστεί στη σύγχρονη πραγματικότητα – δεν απευθύνεται μόνο στο θυμικό, αλλά καταγράφει την Ιστορία και τον πολιτισμό των ανθρώπων, στο χρόνο και τόπο, άρα ενδύεται, αυτεξούσια, κοινωνικότητα και πνευματικότητα.

Γιατί το τραγούδι εκφράζει την εποχή του. Είναι ένα κομμάτι της ίδιας της ζωής, μια αστέρευτη, αντικειμενική, αυθεντική πηγή Ιστορίας, παράδοσης, πολιτισμού. Ο Στέλιος κατέγραψε κι απαύγασε ανεξίτηλα με τη φωνή του τη σύγχρονη εποχή – κορυφαίες ιστορικές στιγμές προσφυγιάς και μετανάστευσης– για τούτο και θεωρείται, αυτοδίκαια, απ’ τους θεμελιωτές του λαϊκού μουσικού πολιτισμού μας. Το «Μανούλα θα φύγω στα ξένα» αποτελεί, κατά το Μάνο Λοΐζο, ίσως, το πιο εναργές πολιτικό λαϊκό τραγούδι.

Γιατί ο Στέλιος Καζαντζίδης είχε «θεόθεν» την αντίληψη και καλλιέργεια, να προσεγγίσει ερμηνευτικά την τελειότητα. *«Δεν είναι το μέταλλο που έχει στη φωνή ο Στέλιος, αλλά η καρδιά που έχει μέσα του. Αυτό το "σκεύος" έχει μέσα του ήχους και φωνές αιώνων. Το να βρεις τραγουδιστές σαν το Στέλιο είναι μία φορά στα χίλια χρόνια. Ο Στέλιος έχει το χάρισμα του Απόλλωνα και του Διονύσου»*, θα δηλώσει εκστασιασμένος ο μεγάλος Μίκης. Στο ίδιο μήκος κύματος και οι: Χατζιδάκης, Μαρκόπουλος, Λεοντής, Λοΐζος, Άκης Πάνου, Σαββόπουλος, Μπιθικώτσης κι άλλοι επαίοντες, «ων ουκ έστιν αριθμός». Μόνο ο Καζαντζίδης έμελλε και μπορούσε να εκφράσει καλλιτεχνικά – λόγω της δωρεάς της χάρης – αυτό που απaráμιλλα ζωγράφισε ο Ελύτης, στο ποίημά του «Λακωνικόν», και αφορά στη «συγκατοίκηση ήλιου-θανάτου», μες στους αιώνες.

Γιατί ο Στέλιος Καζαντζίδης, τούτος ο μεγάλος «Ανατολικός» αποδεικνύεται ένας κλασσικός τραγικός που μέσα του «κουβαλούσε» τους μεγάλους της αρχαιότητας (Σοφοκλή, Αισχύλο κ.ά.). Πώς αλλιώς, χάριν παραδείγματος, να ερμηνεύσεις το γεγονός πως σε μέρες σημιτικής ευωχίας και εικονικής πραγματικότητας είχε τη «θεία δύναμη» να διαισθανθεί, να προβλέψει, να προφητεύσει στο τελευταίο τραγούδι του – το κύκνειο άσμα του – πως «έρχονται χρόνια δύσκολα»; Υπήρξε, κύρια, ο απρόσκλητος, ταπεινός μοιρολογητής του κοινωνικού άλγους, των παθών μας, μιας και το θλιμμένο τραγούδι, το πονεμένο, παρηγορεί, εξορκίζει τον πόνο, τον μεταλλάσσει σε τραγούδι-μοιρολόι. «Η τέχνη – κατά τον ηθοποιό Λευτέρη Βογιατζή – είναι οδύνη, αλλά και ενθουσιασμός». Αυτός ήταν ο Καζαντζίδης, αυτή η ουσία του, ο πηλός του.

Γιατί τούτος ο τραγουδιστής, ο περιούσιος και πεφιλημένος των θεών, ήταν τα τραγούδια του... *«Είμαι τραγούδι/ είμαι λαός/ δεν είμαι σκλάβος κανενός»*. Αυτός ήταν, εκεί τον έβρισκες, εκεί τον συναντούσες. Εκεί τον συνάντησε, επανειλημμένα κι ο περιβόητος Φρανκ Σινάτρα. Υπήρξαν, βλέπεις, αμφοτέροι, απ’ το σπανιότατο στην υφήλιο είδος των «λυρικών βαρύτονων». Πόσοι, αλήθεια, το γνωρίζουν;

Γιατί ο Στέλιος Καζαντζίδης είναι ένας κλασσικός καλλιτέχνης με την έννοια της διαχρονικότητας κι αθανασίας των μηνυμάτων του. Τούτος ο «λαϊκός επαναστάτης»

ζει και παραμένει ακλόνητος στο θρόνο του, όσο η «αφήγησή» του (ζωή, αγάπη, έρωτας, θάνατος, μακρινή μητέρα, πόνος, νοσταλγία, εκμετάλλευση, αδικία, ανισότητα, εξουσία, σύστημα, ήθος, τιμιότητα, μάνα, πατέρας, αδελφός, συνάνθρωπος κλπ.), δεν έχασε το νόημα, τη βαρύτητα, την ιερότητά της. Όσο, κοντολογίς, υπάρχουν άνθρωποι κι όσο η Ιστορία θα επαναλαμβάνεται σαν φάρσα ή τραγωδία... «Πικρό σαν δηλητήριο είναι το διαβατήριο/ μα όταν ζεις χωρίς ελπίδα/ όπου γης είναι πατρίδα». Πενήντα χρόνια πέρασαν από τότες κι είναι σαν να μην πέρασε λεπτό...